

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΩΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΦΥΛΗΣ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΕΝΙΣΤΑΜΕΝΩΝ

Κληρικολαϊκή Σύναξις Γ' (15/28.11.2013)

**«Οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος
ἔναντι τῆς εἰδωλολατρικῆς Ἐξουσίας»**

† Ἐπισκόπου Γαρδικίου Κλήμεντος

A. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ὡς «καινὴ κτίσις»¹, ὡς «σῶμα Χριστοῦ»², πιστὴ στὴν παγκόσμια καὶ αἰώνια ἀποστολή της καὶ στὸν θεανθρώπινο χαρακτήρα της, διέστειλε ἐξ ἀρχῆς τὸν ἑαυτό της ἀπὸ τὸ ρωμαϊκὸ-κρατικὸ πνεῦμα³. Ἦταν καὶ ἔμεινε μία καθαρὰ πνευματικὴ-θρησκευτικὴ ὄντοτης καὶ ὄχι πολιτικὸ κίνημα.

Ὅμως, ὧφειλε στὴν ἱστορικὴ παρουσία της νὰ ἐνσωματώνεται εἰρηνικὰ στὸν κοινωνικὸ της περίγυρο, μὲ σκοπὸ νὰ τὸν μεταμορφώσῃ καὶ καθαγιάσῃ. Ἦταν διασκορπισμένη σὲ ἕναν κόσμο, τὸν ὁποῖο ἐκαλεῖτο νὰ «ἐκκλησιοποιήσῃ», ἐντὸς μιᾶς παγκοσμίου Αὐτοκρατορίας. Ἡ κοσμικὴ αὐτὴ Ἐξουσία ἦταν ἔναντι της ἄλλοτε ἀδιάφορη, ἄλλοτε –πρᾶγμα συνηθέστερο- ἐχθρική, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργοῦνται προβλήματα ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσι τῶν σχέσεων της μὲ τὶς ἐξουσιαστικὰς δομὰς καὶ δυνάμεις τοῦ περιβάλλοντος κόσμου.

Ὁ καθορισμὸς τῶν σχέσεων τῶν Μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν εἰδωλολατρικὴ Πολιτεία ἦταν ἕνα λεπτὸ καὶ δύσκολο θέμα, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι ἔπρεπε νὰ διατυπώσουν, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, κάποιες γενικὲς ἀρχὲς θεωρήσεως καὶ συμπεριφορᾶς.

Οἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας δυνάμεθα νὰ εἰποῦμε, ὅτι ἦταν τυπικὲς, βασισμένες στὸν γνωστὸ ἐπιγραμματικὸ λόγο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ στὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο: «ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ»⁴. Τί ἐσήμαινε ὁ λόγος αὐτός;

Ὁ Κύριός μας, σὲ αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι τοῦ ἀπηύθυναν τὸ ἐρώτημα ἂν πρέπει νὰ καταβάλλουν φόρο στὸν Καίσαρα ἢ ὄχι, μὲ σκοπὸ νὰ τὸν παγιδεύσουν, ἔδωσε μία ἀποστομωτικὴ ἀπάντησι θείας σοφίας καὶ ἐμπνεύσεως, διαχρονικῆς ἀξίας καὶ σημασίας.

Προέτρεψε σὲ ἀπόδοσι ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους πρὸς τὸν ἐκάστοτε ἐξουσιαστὴ μόνον αὐτοῦ ποῦ τοῦ ἀνήκει, δηλαδή στὴν καταβολὴ φόρου καὶ γενικὰ στὴν πιστὴ τήρησι καὶ ἐκπλήρωσι τῶν ὑποχρεώσεων πρὸς τὴν ἐκάστοτε πολιτικὴ ἀρχή, χωρὶς νὰ παραβλάπτεται ἡ εὐσέβεια⁵. παράλληλα, ἐτόνισε τὴν ὑποχρέωσι προσφορᾶς στὸν Θεὸ ὅσων ἀνήκουν εἰς Αὐτόν, δηλαδή ἀπόλυτη πίστι, ὑπακοὴ καὶ λατρεία. Οἱ ὑποχρεώσεις τῶν ὑπηκόων ἔναντι τῆς Πολιτείας δὲν εὐρίσκονται κατ' ἀνάγκην σὲ ἀντίθεσι πρὸς τὰ λατρευτικὰ καθήκοντά τους ἔναντι τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ· οἱ ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν Πολιτεία καὶ τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν Θεὸ πρέπει νὰ *συνδυάζονται*⁵, οἱ δὲ δύο αὐτὲς σαφῶς διακεκριμένες μεταξύ τους σφαῖρες, Πολιτεία καὶ Ἐκκλησία, δὲν εἶναι κατ' ἀνάγκην *ἀσυμβίβαστες*. Διότι, *ἡ ἐξουσία τοῦ Καίσαρος, χωρὶς νὰ ἐξαγιαζεται, θεωρεῖται ὄχι ἀντίθετη, ἀλλὰ σύμφωνη μὲ τὴν παραχωρηθεῖσα ἀπὸ Θεοῦ τάξι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων*⁶.

Βεβαίως στὴν πρᾶξι, ὅταν ὑπάρχουν καλοὶ καὶ εὐσυνείδητοι Ἄρχοντες, ἢ προτροπὴ τοῦ Κυρίου εὐρίσκει εὐκολὴ ἐφαρμογή. Ὅταν ὅμως ὑπάρχουν καταχρήσεις ἐξουσίας καὶ ἀνοικτὴ καταφορὰ ἔναντι τοῦ θείου Νόμου ἀπὸ μέρους κακῶν Ἀρχόντων, καὶ γενικὰ ὅταν ἡ κοσμικὴ Ἐξουσία ἀντιστρατεύεται καὶ αὐθαδιάζῃ ἔναντι τοῦ Θεοῦ, τότε ἀναπόφευκτα ἐπέρχεται *σύγκρουσις*, ἢ ὁποία ἐκδηλώνεται ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῆς Πολιτείας εἴτε ὡς *παθητικὴ ἀντίστασις*, εἴτε ὡς *ἀπροκάλυπτη ἀπειθεία*, προκειμένου νὰ μὴ ἀθετηθῇ καὶ καταπατηθῇ ἡ θεία Ἐντολή⁷.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται, ὅτι ὁ Κύριός μας εἶπε ἐπίσης, ὅτι *«οὐκ ἤλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν»*⁸, τὸ ὁποῖο στὴν περίπτωσί μας σημαίνει, ὅτι ὅταν ἡ Πολιτεία ἀπαιτῇ τὰ ἀνήκοντα στὸν Θεό, τότε δὲν ἐπιτρέπεται ἢ εἰρηνικὴ συμφωνία ὑποταγῆς στὴν παράνομη αὐτὴ ἀξίωσι. *Ἡ Πολιτεία δὲν εἶναι θεσμὸς ὀριστικὸς καὶ θεῖος*, ὥστε νὰ δύναται νὰ τεθῇ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου πρὸς τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ εἶναι μία πραγματικότητα *προσωρινή*⁹, μὲ ἀποστολὴ *σχετικὴ καὶ ὄχι ἀπόλυτη*, ἐφ' ὅσον ἀποβλέπει στὴν διαχείρησι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τῆς ἐφήμερης αὐτῆς ζωῆς.

* * *

B. EXONTEΣ ὑπ' ὄψιν τὰ ἀνωτέρω, δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσουμε εὐχερέστερα τὴν λύσι, τὴν ὁποίαν ἔδωσαν οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ μάλιστα οἱ Πρωτοκορυφαῖοι Πέτρος καὶ Παῦλος, στὸ θέμα τοῦ καθορισμοῦ τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ εἰδωλολατρικῆς Ἐξουσίας, ἀλλὰ καὶ νὰ κατανοήσουμε ὀρθὰ τὸ νόημά της.

Πρέπει νὰ σημειώσουμε ἐκ προοιμίου, ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ καὶ πολυθεϊστικὴ Ρωμαϊκὴ Ἐξουσία ἐπεδείκνυε γενικὰ ἀνοχὴ στὰ διάφορα θρησκευματα καὶ μία ἰδιότυπη ἀνεξιθρησκεία. Ἐντυπωσίαζε δὲ τοὺς ὑπηκόους της μὲ τὴν ὀργανωτικὴ δομὴ της καὶ τὴν ἔμφασί της στὴν ἀνάπτυξι τοῦ Δικαίου,

ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐξασφάλισι -διὰ τῆς γνωστῆς Pax Romana, εἰρηνικοῦ καὶ ἀδιατάρακτου βίου στοὺς λαοὺς ὑπὸ τὴν κυριαρχία της. Τοῦτο ἐθεωρεῖτο παράγων σταθερότητος, ἀλλὰ καὶ ἐμπόδιο ἀποκαλύψεως τοῦ μυστηρίου τῆς ἀνομίας^{9α}.

Ὅμως, ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐξουσία ἦταν παράλληλα ἀναπόσπαστα συνδεδεμένη μὲ τὴν θρησκεία καὶ ὁ Αὐτοκράτορας ἀξίωνε ἀποδόσεως θεϊκῶν τιμῶν στὸ πρόσωπό του ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του, ἐφ' ὅσον οἱ Ρωμαῖοι κληρονόμησαν καὶ ἀνέπτυξαν τὸ θεοκρατικὸ πνεῦμα ἀποθεώσεως τῶν Ἐξουσιαστῶν, τὸ ὁποῖο εἶχε ἐπικρατήσει στὴν Ἀνατολή¹⁰. Αὐτὸ ἦταν βέβαια ἐντελῶς ἀπαράδεκτο γιὰ τοὺς Χριστιανούς, ὅταν δὲ κατεβάλετο προσπάθεια νὰ ἐπιβληθῇ ἡ αὐτοκρατορικὴ λατρεία καὶ εἰς αὐτούς, τότε προτιμοῦσαν τὸ ἔνδοξο Μαρτύριο.

Μέσα σὲ αὐτὸ τὸ πολιτικο-θρησκευτικὸ πλαίσιο καὶ κλίμα, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἦταν Ρωμαῖος Πολίτης καὶ γενικὰ εἶχε ἀποκομίσει μία μᾶλλον θετικὴ ἐντύπωσι ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰ τῆς ρωμαϊκῆς Ἐξουσίας, ὅταν προσέφευγε σὲ αὐτὴν κατὰ τὸν ἀμείλικτο κατατρεγμὸ του ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους¹¹, ἤθελε νὰ ἐπιτύχη κάτι σημαντικὸ ὅσον ἀφορᾷ στὸν καθορισμὸ τῆς στάσεως ἐναντι τῆς πολιτικῆς Ἐξουσίας· ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία ἦταν στὰ σπάργανα καὶ πολλοὶ νεοφώτιστοι Χριστιανοὶ ἦταν ιδιαίτερα ἀντιδραστικοὶ ἐναντι τῆς εἰδωλολατρικῆς Ἐξουσίας, μὲ τάσεις ἐπαναστατικῆς, ἐξ αἰτίας μάλιστα καὶ τῆς τραγικῆς οικονομικο-κοινωνικῆς ἀποτυχίας της, ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν ἔσπευσε στὴν *Πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολή* του νὰ τονίσῃ τὴν *θεόθεν προέλευσι τῆς Ἐξουσίας καὶ τὸ καθῆκον ὑποταγῆς σὲ αὐτὴν*¹². Διότι, ἂν ἐγένετο κάποιο ἐπαναστατικὸ κίνημα μὲ συμμετοχὴ τῶν Χριστιανῶν ἐναντίον της, τότε οἱ κυρώσεις καὶ οἱ συνέπειες θὰ ἦταν φοβερές^{12α}. Γιὰ τὸν λόγο τοῦτο, ὁ Ἀπόστολος τονίζει χαρακτηριστικά:

«Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασέσθω· οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ· αἱ δὲ οὗσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. Ὅστε ὁ ἀντιπασόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρῖμα λήψονται. Οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. Θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστι σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. Ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῆς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. Διὰ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ Θεοῦ εἰσιν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες. Απόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν»¹².

Μέσφ αὐτοῦ τοῦ χωρίου, κατοχωρύνεται ἡ θεία καταγωγὴ τῆς κοσμικῆς

Ἐξουσίας, ἡ ὁποία προέρχεται ἔμμεσα ἀπὸ τὸν Θεό, χωρὶς βεβαίως νὰ εἶναι θείας φύσεως, ἀφοῦ ἀνήκει στὴν φυσικὴ τάξι τοῦ κόσμου τούτου¹³. Ἡ ὑπαρξίς Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας, κατὰ τὸν Ἅγιο Ἰσίδωρο Πηλουσιώτη, εἶναι «τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἔργον..., ἵνα μὴ ὁ κόσμος εἰς ἀκοσμίαν ἐμπέσῃ»¹⁴. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται εἰς αὐτήν, διότι παραχωρεῖται ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ὑπάρχει χάριν τῆς τάξεως καὶ τοῦ δικαίου, μὲ προορισμὸ νὰ τιμωρῇ μόνον τοὺς παραβάτες καὶ ὄχι τοὺς τηρητὲς τοῦ νόμου.

Ὅμως, εἶναι ἄξιον προσοχῆς, ὅτι ἔλκει θεόθεν τὴν ἀρχὴν ὁ ἀπρόσωπος θεσμὸς τῆς Πολιτείας, ὡς ἀπαραίτητος ὀργανισμὸς γιὰ τὴν διατήρησι καὶ συντήρησι τῆς κοινωνίας, καὶ ὄχι προσωπικὰ ὁ Ἀρχωνοὶ Ἄρχοντες: «οὐκ εἶπεν· Οὐ γὰρ ἐστὶν ἄρχων, εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ, ἀλλὰ περὶ τοῦ πράγματος διαλέγεται λέγων· Οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ», διευκρινίζει διαφωτιστικὰ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος¹⁵. Διότι, ἂν κάποιος «ἀλιτήριος» (κατὰ τὸν Ἅγιο Ἰσίδωρο) ἀναρριχηθῆ σὲ αὐτήν μὲ ὅποιονδήποτε τρόπο, δὲν σημαίνει ὅτι καθίσταται/ «χειροτονεῖται» ὁ τοιοῦτος ἀπὸ τὸν Θεό¹⁴! Ἔργο Θεοῦ λοιπὸν εἶναι ἡ Πολιτεία γενικὰ, ἐνῶ ἔργο ἀνθρώπινο εἶναι ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ ἐγκατάστασις Ἀρχόντων. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν ἄρχισαν, μετὰ λίγα χρόνια, οἱ διωγμοὶ κατὰ τῶν Χριστιανῶν, οἱ πρῶτοι Ἀπολογητὲς καὶ Μάρτυρες τῆς Πίστεως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐδέχοντο, ὅτι οἱ διῶκτες τοὺς εἶχαν κατασταθῆ ἀπὸ τὸν Θεό, ἐνῶ ἤδη στὴν ἱερὰ Ἀποκάλυψι¹⁶ ἡ μὴ πλέον ἀνεκτικὴ, ἀλλὰ ἀνοικτῶς καὶ λυσσωδῶς διωκτικὴ Ρωμαϊκὴ Ἐξουσία, ταυτίζεται μὲ τὶς δυνάμεις τοῦ Ἀντιχριστοῦ.

Εἶναι σαφές, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος σέβεται τὴν Ἐξουσία, μέσα στὸ εὐαγγελικὸ πνεῦμα, τὴν ὁποίαν ὁμως δὲν ἀπολυτοποιεῖ, ἀλλὰ θεωρεῖ στοιχεῖο δευτερεύουσας σημασίας γιὰ τὴν παροῦσα ζωὴ, διότι τονίζει ὅτι τὸ ἀληθινὸ πολίτευμά μας εἶναι ἐν τοῖς οὐρανοῖς¹⁷, στὴν μέλλουσαν πόλιν¹⁸, ἐφ' ὅσον καθιστάμεθα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ «συμπολιταὶ τῶν Ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ»¹⁹.

Ὁ θεῖος Ἀπόστολος προτρέπει ἀλλοῦ σὲ προσευχὴ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα «ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι»²⁰, διότι ὅταν εὐημεροῦν καὶ εὐδοκιμοῦν οἱ Ἄρχοντες, εὐεργετοῦνται οἱ ὑπήκοοι καὶ ἐπικρατεῖ εἰρήνη καὶ πρόοδος.

Πάρα ταῦτα, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, μὲ ὅσα ὑποστηρίζει, δὲν ἀμνηστεύει τὴν κακὴ καὶ φαύλη Ἐξουσία, ἀπορρίπτων δῆθεν τὴν ἀντίστασι κατ' αὐτῆς, ὅπως ἴσως νομίζεται.

Ὁ ἴδιος συνιστᾷ ἀλλοῦ στοὺς Χριστιανοὺς νὰ μὴ προσφεύγουν, γιὰ τὴν ἐπίλυσι τῶν διαφορῶν τους, στὰ δικαστήρια τῆς κοσμικῆς Ἐξουσίας²¹, καὶ τοῦτο σημαίνει προφανῶς ἀντίστασι κατὰ τοῦ φαύλου Κράτους, τοῦ ὁποίου

δὲν ἀναγνωρίζει τὴν δικαστικὴ ἐξουσία²², ἢ πάντως τὴν θεωρεῖ ἀνάξια καὶ ἀναρμόδια γιὰ ἐπίλυσι διαφορῶν μεταξὺ πιστῶν Χριστιανῶν.

Ἐπίσης, προτρέπει σὲ ἄλλο σημεῖο τοὺς πιστοὺς: «*μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων*»²³, δηλαδὴ νὰ μὴ πείθεσθε καὶ ὑπακούετε σὲ προτροπὲς φαύλων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ σᾶς ἀποσπᾶσουν ἀπὸ τὴν ὁδὸ τοῦ Κυρίου²⁴, ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀνυπακοὴ αὐτὴ προκαλέσῃ κυρώσεις.

Σὲ ἄλλο σημεῖο πάλι, ὁ θεῖος Ἀπόστολος δηλώνει κατηγορηματικά: «*εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην*»²⁵: ὅλα τὰ θυσιάζε γιὰ νὰ εἶναι ἀρεστὸς στὸν Θεὸ καὶ ὄχι στοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀντιτιθέμενους στὴν θεία διδασκαλία.

Ἄλλωστε, «*ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται*»²⁶, ἔστω καὶ ἂν ὀποιαδήποτε φαύλη Ἐξουσία ἐπιθυμῇ τὴν ἀποσιώπησι καὶ ἐξάλειψι του.

Ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος προτρέπει ἀκόμη τὸν μαθητὴ τοῦ Ἀπόστολο Τίτο: «*ὑπομίμησκε αὐτοὺς [στοὺς πιστοὺς] ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθε, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοιμοὺς εἶναι*»²⁷: ὁ δὲ μακάριος Θεοδώρητος Κύρου ἐρμηνεύει σχετικῶς: «*οὐδὲ γὰρ εἰς ἅπαντα δεῖ τοῖς ἀρχουσι πειθαρχεῖν· ἀλλὰ τὸν μὲν δασμὸν καὶ τὸν φόρον εἰσφέρειν, καὶ τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν τιμὴν· εἰ δὲ δυσσεβεῖν κελεύσειεν, ἀντικρὺς ἀντιλέγειν*»²⁸.

Εἶναι ἐπίσης γνωστά, ὅσα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει στὴν *Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ* ὡς ἐναργῆ περιγραφὴ τῆς «διὰ Πίστεως» ἀντιστάσεως τῶν ἀπ' αἰῶνος Δικαίων ἕως μαρτυρίου στὰ δυσσεβῆ προστάγματα τῶν διωκτῶν ἐξουσιαστῶν²⁹. Ἡ δὲ μαρτυρικὴ τελείωσις αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ Ἀποστόλου στὴν Ρώμη, ἀποδεικνύει πασιφανέστατα τὴν ἕως θανάτου ἀντίστασί του στὴν ἀντίθετη Ἐξουσία, ἔναντι τῆς ὁποίας οὐδεὶς συμβιβασμὸς καὶ οὐδεμία ὑποχώρησις εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ.

Τὸ συμπέρασμα λοιπὸν εἶναι ὅτι, οἱ ἀσκοῦντες τὴν κοσμικὴ Ἐξουσία εἶναι ἀπὸ τὸν Θεό, μόνον ὅταν ἐκπληρῶνουν τὶς ὑποχρεώσεις, οἱ ὁποῖες τοὺς ἀνετέθησαν ἀπὸ Αὐτόν: μόνον ἡ Ἐξουσία, ἡ ὁποία ἐκπληρῶνει τὸν προορισμὸ τῆς, εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς τεθεῖσα ἀπὸ Θεοῦ· ὅταν ἀντιτίθεται στὸ ἅγιο Θέλημά Του, παραχωρεῖται στὸν Σατανᾶ, ὁ ὁποῖος καυχῆθηκε στὸ ὄρος τῶν Πειρασμῶν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ὅτι σὲ αὐτόν ἔχει παραδοθῆ ἡ κοσμικὴ Ἐξουσία³⁰. Ἴσως λοιπὸν ἀπαιτεῖται ἡ ἐν συνειδήσει³¹ καὶ ἐλευθερίᾳ κρίσις καὶ ἀπόφασις, περὶ τοῦ κατὰ πόσον ἰσχύει ἢ δὲν ἰσχύει ἢ περὶ ἐκ Θεοῦ προέλευσις τῆς Ἐξουσίας σὲ κάθε δεδομένη κατὰ τόπον περίστασι μέσα στὴν ἱστορία. Ὁ δὲ Μέγας Βασίλειος, μᾶς συνοψίζει ὠραία, ὅτι ὁ Χριστιανὸς πειθαρχεῖ σὲ ἐκεῖνες μόνον τὶς ἀνώτερες Ἐξουσίες, «*ἐν αἷς ἂν ἐντολὴ Θεοῦ μὴ ἐμποδίζηται*»³².

* * *

Γ. Ο ΕΤΕΡΟΣ Πρωτοκορυφαῖος Ἀπόστολος, ὁ μέγας Πέτρος, προτρέπει στὸ ἴδιο πνεῦμα μὲ τὰ προεκτεθέντα:

«Υποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον· εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν... Πάντας τιμῆσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν Θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε»³³.

Εἶναι φανερό, ὅτι ὑπάρχει συμφωνία μὲ ὅσα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει, μόνον πού ἐδῶ οἱ Ἐξουσίες χαρακτηρίζονται ὡς ἀνθρώπινα κατασκευάσματα (*«ἀνθρωπίνῃ κτίσει»*), ἐνῶ ὁ θεῖος Παῦλος τὶς θεωρεῖ ὅτι ἀπορρέουν ἀπὸ Θεοῦ.

Εἶναι ἀξιοσημεῖωτο, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Πέτρος γράφει αὐτὰ ἐν ὄσφ ἡ Ρωμαϊκῇ Ἐξουσία εἶχε ἤδη ἀρχίσει νὰ διώκῃ τὴν Χριστιανικὴ Πίστι· ὅμως, ὁ Ἀπόστολος ἐπιθυμοῦσε, παρὰ ταῦτα, νὰ μὴ παρεμποδίζετο τὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἀπὸ μία ἀρνητικὴ τοποθέτησι ἐναντι τῆς Ἐξουσίας· ἐπίσης δέ, εἶχε πάντοτε ἐνώπιόν του τὸ εὐγλωττο παράδειγμα τοῦ Θείου Διδασκάλου καὶ Σωτῆρος, ὁ Ὅποιος παραδόθηκε στὸν Σταυρὸ εὐχόμενος καὶ συγχωρῶν³⁴. Ἔπρεπε ἀκόμη νὰ φανῆ, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἦταν ἀνατροπεῖς τοῦ πολιτεύματος, οὔτε ἐπικίνδυνοι, ἀλλὰ πρόθυμοι ὑπήκοοι, εἰρηνικοὶ καὶ φιλήσυχοι.

Ὅμως, τὸ ἴδιο τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὁ ὁποῖος εἶπε τὸ περίφημο *«πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις»³⁵*, ὅταν ἀρνήθηκε νὰ ὑπακούσῃ στὴν παῦσι τοῦ κηρύγματος, ἔμεινε ἀποφθεγματικὸ γιὰ τὴν σταῖσι ἐναντι κάθε Ἐξουσίας, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ ὄριά της καὶ ἀπαιτεῖ τὴν παράβασι καὶ τὴν παρακοὴ στὴν θεία Προσταγή. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ **περὶ ὑποταγῆς ὑπόδειξις, ἰσχύει μόνον ἐφ' ὅσον ἡ Ἐξουσία δὲν ἐπεμβαίνει στὴν θρησκευτικὴ συνείδησι ἐκάστου τῶν πολιτῶν καὶ ὑπηκόων της καὶ δὲν προβαίνει σὲ πράξεις ἢ ἐντολὰς ἀντικείμενες στὴν θεία Διδασκαλία. Κάθε ἔκνομη ἀπαίτησις, πρὸς διαφθορὰ συνειδήσεων καὶ καταπάτησι θείων Ἐντολῶν, ἀντιμετωπίζεται μὲ ἡρωϊκὴ καὶ ἀποφασιστικὴ ἄρνησι καὶ μαρτυρία.** Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μὲ τὸ ἐπίσης ἐνδοξο Μαρτύριό του, ἀπέδειξε περίτρανα τὴν ἀλήθεια καὶ ἐγκυρότητα τῶν θέσεων αὐτῶν.

* * *

Δ. ΣΥΝΟΨΙΖΟΝΤΕΣ, λέγουμε ὅτι σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ὅταν ἡ κρατικὴ Ἐξουσία μὲ τοὺς νόμους καὶ τὰ μέτρα της εὐρίσκειται σὲ ἀρμονία πρὸς τὴν θεία δικαιοσύνη καὶ βούλησι, τότε ἔχουμε ὑποχρέωσι ὑπακοῆς. Ὅταν ὅμως οἱ νόμοι της εἶναι ἄδικοι καὶ προσκρούουν στὸ φυσικὸ καὶ μάλιστα στὸ θεῖο Δίκαιο, τότε ὀφείλουμε νὰ προβάλλουμε ἄρνησι συμμορφώσεως πρὸς αὐτούς.

Ὁ Χριστιανὸς φοβεῖται μόνον τὸν Θεὸν καὶ ὄχι τὸ (κατὰ Τερτυλλιανὸν) «ὑποκατάστατον» Αὐτοῦ, δηλαδή τὸν ἀνθρώπινο Ἄρχοντα³⁶.

Κλείνοντας, θὰ θέλαμε νὰ κάνουμε μία ἀναγωγή στὸ παρόν, τονίζοντας ἐπιγραμματικὰ τὰ ἑξῆς:

Ἡ Ἐκκλησία πάντοτε, ἀλλὰ εἰδικῶς σήμερα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραμείνῃ ἀπαθῆς πρὸ τῆς φρικτῆς κοινωνικῆς ἀδικίας καὶ γενικὰ τοῦ ὑλιστικοῦ καὶ εὐδαιμονιστικοῦ πνεύματος, ποὺ ἐξαθλιώνει τοὺς ἀνθρώπους ὑλικά καὶ ἠθικά, σωματικὰ καὶ πνευματικὰ. Διότι, προκειμένου νὰ ἐπιτευχθοῦν τὰ συμφέροντα τῶν ὀλίγων καὶ νὰ ἐξαφθοῦν τὰ πάθη, θυσιάζονται χιλιάδες ἀθῶες ὑπάρξεις σὲ μία θλιβερῆ ἐξαθλίωσι καὶ ἀπόγνωσι, καὶ μάλιστα στὴν πατρίδα μας, κοντὰ μας καὶ δίπλα μας! Ὁ δὲ κίνδυνος τῆς διολισθήσεως σὲ «ἀνανακτισμένες» λύσεις, οἱ ὁποῖες ὁμως ὀδηγοῦν ἀκόμη καὶ στὸν ἐφιαλτικὸ καὶ παγανιστικὸ ὀλοκληρωτισμὸ-νεοναζισμό, εἶναι ἤδη περισσότερο καὶ ἀπὸ ὑπαρκτός.

Εἶναι ἄμεση ἀνάγκη ἡ Ἐκκλησία, μέσφ τῶν συνειδητοποιημένων μελῶν της, πέραν ἀπὸ τὴν ἐπιτέλεσι τοῦ ἀναγκαίου φιλανθρωπικοῦ ἔργου, νὰ ἀποβῆ σὲ ἀγῶνα ἐξυγιάνσεως τοῦ ἐξαχρειωμένου πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου, διὰ τῆς μέσφ δημοκρατικῶν μεθόδων ἐκλογῆς ἀληθινῶν Χριστιανῶν Ἀρχόντων, οἱ ὁποῖοι νὰ ἀσκοῦν τὴν Ἐξουσία ὡς Θεοῦ Διάκονοι, σύμφωνα μὲ τὸ Θέλημά Του³⁷, παρὰ τις ἀντίξοες πρὸς τοῦτο συνθήκες στὸν χῶρο τῆς πολιτικῆς, ὅπως αὐτὸς ἔχει διαμορφωθῆ καὶ λειτουργεῖ. Μέχρι τότε, πρέπει νὰ ἐλέγχωνται οἱ παρανομίες τῶν κακῶν καὶ ἀναξίων Ἀρχόντων, ὄχι διαπομπευτικά, ἀλλὰ καταγγελτικά καὶ ἀποτρεπτικά, νὰ διαφωτίζεται δὲ τὸ Πλήρωμα γιὰ προβολὴ ἀντιστάσεως ἔναντι ἀμαρτωλῶν ἀπαιτήσεων τῆς κοσμικῆς Ἐξουσίας, οἱ ὁποῖες ἀθετοῦν πασιφανῶς τὸ θεῖον Θέλημα (βλ. πρόσφατη κατάργησι τῆς Κυριακῆς ἀργίας). Αὐτὸ δὲν συνιστᾷ ἀνεπίτρεπτη ἄσκησι πολιτικῆς καὶ ἀνάμειξι σὲ ἄλλοτρίους χώρους, ἀλλὰ προφητικὴ ἀποστολὴ λυτρωτικῆς σημασίας γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀκόμη καὶ ἂν ἐπιφέρῃ θλίψεις καὶ στενοχωρίες ἢ ἀκόμη καὶ μαρτύριο!

Εὐχαριστῶ

1. Βλ. Γαλάτ. στ' 15, Β' Κορ. ε' 17.

2. Βλ. Ἐφεσ. α' 23, Κολασ. α' 18.

3. Βλ. Πρωτ. Γεωργίου Μεταλληνοῦ, «Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία» στὴν ὀρθόδοξη παράδοση, στὸ *Ἡ Ἐκκλησία μέσα στὸν κόσμον*, ἔκδ. β', «Ἀποστολικὴ Διακονία», Αθήνα 1999, σελ. 44-45.

4. Ματθ. κβ' 21, Μάρκ. ιβ' 17, Λουκ. κ' 25.

5. «Σὺ δὲ ὅταν ἀκούσης, Ἀπόδος τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι, ἐκεῖνα γίνωσκε λέγειν αὐτὸν μόνον, τὰ μηδὲν τὴν εὐσέβειαν παραβλάπτοντα» (I. Χρυσόστομος, PG τ. 58, στλ. 656/Εἰς τὸ Κατὰ Ματθαῖον, Ὁμιλία Ο', § β'). Ὀλίγο δὲ ἀνωτέρω, γράφει ὁ Ἱερός Πατήρ: «Ἐξεσι γὰρ καὶ ἀνθρώποις τὰ αὐτῶν πληροῦν, καὶ Θεῶ διδοῖναι τὰ τῶ Θεῶ παρ' ἡμῶν ὀφειλόμενα» (αὐτόθι).

6. Βλ. Αρχιμ. Αντωνίου Γ. Κόμπου [κατόπιν μητροπολίτου Σισσανίου καὶ Σιατίσσης, † 2005], *Θρησκευτική καὶ Κοσμική Ἐξουσία κατὰ τὴν Καινὴν Διαθήκην*, ἐναίσιμος ἐπὶ διδακτορία διατριβή, Ἀθήναι 1969, σελ. 78-81.

7. Αὐτόθι, σελ. 81-82.

8. Ματθ. ι' 34.

9. Βλ. Αρχιμ. Αντωνίου Γ. Κόμπου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 88.

9α. Αὐτόθι, σελ. 105 καὶ 108, μὲ ἀναφορὰ στὴν Β' Θεσ. β' 3-10.

10. Αὐτόθι, σελ. 97-100.

11. Βλ. διωγμοὺς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου σὲ Πάφο, Φιλίππους, Θεσσαλονίκη, Κόρινθο, Ἱεροσόλυμα, Ρώμη κλπ. (Πράξ. ιγ' 6 ἐ., ιστ' 35-40, ιζ' 6 ἐ., ιη' 12-17, κβ' 25-29, κγ' 10, 17-35, κδ' 22-23, κε' 3-5, 11-12, 16-18, 21, 25-27 καὶ κστ' 31-32).

12. Ρωμ. ιγ' 1-7.

12α. Βλ. Αρχιμ. Αντωνίου Γ. Κόμπου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 106-108.

13. Αὐτόθι, σελ. 108, ὑποσημ. 309.

14. ΡΓ τ. 78, στλ. 657D-660BC/Ἐπιστολὴ ΣΙΣΤ': «Διονυσίω» (Ἐπιστολῶν Βιβλίον ΙΙ).

15. ΡΓ τ. 60, στλ. 615/Ὀμιλία ΚΓ' εἰς τὴν Πρὸς Ῥωμαίους, § α'.

16. Βλ. ἰδίως Ἀποκαλ. ιγ'.

17. Φιλίπ. γ' 20.

18. Ἐβρ. ιγ' 14,

19. Ἐφεσ. β' 19.

20. Α' Τιμ. β' 1.

21. Βλ. Α' Κορ. στ' 1-6.

22. Βλ. Αρχιμ. Αντωνίου Γ. Κόμπου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 113-114.

23. Α' Κορ. ζ' 23.

24. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς διευκρινίζει σχετικῶς: «ὁ ἐλεύθερος οὐκ ἔσται ἐλεύθερος ὅταν διακονῆται ἀνθρώποις, καὶ πάντα ποιῆ κατὰ τὸ ἐκείνοις ἀρέσκον» (ΡΓ τ. 95, στλ. 625 D -628A/Εἰς τὴν Ἐπιστολὴν Α' Πρὸς Κορινθίους).

25. Γαλάτ. α' 10.

26. Β' Τιμ. β' 8-9.

27. Τίτ. γ' 1.

28. ΡΓ τ. 82, στλ. 868A/Ἐρμηνεία τῆς Πρὸς Τίτον Ἐπιστολῆς, Κεφ. Γ', § α'.

29. Βλ. Ἐβρ. ια' 35-37, ιβ' 3, 25, ιγ' 6.

30. Βλ. Λουκ. δ' 6.

31. Προβλ. Ρωμ. ιγ' 5.

32. ΡΓ τ. 31, στλ. 860B/Ἀρχὴ τῶν Ἠθικῶν, Ὅρος ΟΘ', Κεφ. α'.

33. Α' Πέτρ. β' 13-14, 17.

34. Βλ. Αρχιμ. Αντωνίου Γ. Κόμπου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 120.

35. Πράξ. ε' 29.

36. Βλ. Αρχιμ. Αντωνίου Γ. Κόμπου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 135. Ὁ Ἱ. Χρυσόστομος εἶναι καὶ πάλι ἀποφθεγματικός: «Ἐπιτάττει τῷ ἰδιώτῃ ὁ Βασιλεὺς πονηρὸν τι πράγμα, καὶ πλημμελείας γέμον· τί οὖν ὁ χρηστὸς ἰδιώτης καὶ ὑπήκοος; Οὐδὲ μόνον οὐκ εἴξει (δὲν θὰ ὑποχωρήσῃ) οὐδὲ ὑπακούσεται, ἀλλὰ πειράσεται καὶ τὸν ἐπιτάττοντα ἀπαγαγεῖν τοῦ προκειμένου, κἂν ἀποθανεῖν δέη» (ΡΓ τ. 63, στλ. 762/Λόγος ΚΣΤ': «Περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας»).

37. Βλ. Αρχιμ. Αντωνίου Γ. Κόμπου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 137.

